

GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN DU LỊCH THÂN THIỆN VỚI NGƯỜI HỒI GIÁO TẠI QUẢNG NINH

Hoàng Thị Thu Hằng^{1*}

¹*Viện Nghiên cứu Văn hóa - Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam*

** Email: hoangthuhang.ics@gmail.com*

Ngày nhận bài: 15/05/2025

Ngày nhận bài sửa sau phản biện: 18/08/2025

Ngày chấp nhận đăng: 06/09/2025

TÓM TẮT

Hiện nay, du lịch thân thiện với người Hồi giáo đang ngày càng nhận được sự quan tâm trên phạm vi toàn cầu. Khái niệm này đã được tiếp nhận và triển khai tại nhiều quốc gia không thuộc tôn giáo Đạo Hồi, trong đó có Việt Nam. Để đáp ứng nhu cầu ngày càng gia tăng của du khách Hồi giáo khi lựa chọn điểm đến là Việt Nam, tỉnh Quảng Ninh đã chú trọng phát triển các cơ sở vật chất và dịch vụ phù hợp, nhằm đảm bảo sự tiện nghi và thoải mái trong trải nghiệm du lịch cho nhóm đối tượng này. Bài viết xem xét những tiềm năng của loại hình du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại tỉnh Quảng Ninh trên cơ sở đánh giá thực trạng hiện nay. Kết quả cho thấy, địa phương đã có những bước tiến nhất định trong việc tích hợp các yếu tố đáp ứng nhu cầu tôn giáo của du khách Hồi giáo, như cung cấp thực phẩm đạt tiêu chuẩn Halal, phát triển hệ thống cơ sở lưu trú thân thiện, cũng như từng bước hoàn thiện các dịch vụ hỗ trợ phù hợp. Đây không chỉ là một chiến lược thích ứng văn hóa, mà còn là một hướng phát triển kinh tế nhiều triển vọng trong ngành du lịch của tỉnh Quảng Ninh.

Từ khóa: *du lịch, Hồi giáo, tiềm năng, giải pháp.*

SOLUTIONS FOR DEVELOPING MUSLIM-FRIENDLY TOURISM IN QUANG NINH PROVINCE

ABSTRACT

Currently, Muslim-friendly tourism is increasingly attracting global attention. This concept has been accepted and implemented in many non-Muslim countries, including Vietnam. In order to meet the rising needs of Muslim tourists choosing Vietnam as a destination, Quang Ninh province has emphasized developing appropriate infrastructure and tourism services, aiming to ensure convenience and comfort for this group of visitors. This paper examines the potential for developing Muslim-friendly tourism in Quang Ninh province based on an assessment of the current situation. The findings indicate that the locality has made initial progress in integrating elements that cater to the religious needs of Muslim tourists, such as providing Halal-certified food, developing Muslim-friendly accommodation systems, and gradually improving relevant support services. This is not only a cultural adaptation strategy, but also a promising economic development direction in the tourism industry of Quang Ninh province.

Keywords: *Islam, potential, solutions, tourism.*

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sự phát triển mạnh mẽ của ngành du lịch quốc tế đã trở thành một trong những yếu tố thúc đẩy tăng trưởng kinh tế của mỗi quốc gia, góp phần tạo ra việc làm, thu hút đầu tư, thúc đẩy thương mại và tăng nguồn thu ngoại tệ. Việt Nam là một trong những quốc gia thu hút lượng lớn khách du lịch quốc tế, ngày càng khẳng định vị thế là điểm đến hàng đầu tại châu Á và là điểm đến hấp dẫn đối với du khách Hồi giáo đến từ nhiều quốc gia khác nhau như: Malaysia, Singapore, Ấn Độ, Indonesia và các nước Trung Đông.

Trong xu thế gia tăng du khách là người Hồi giáo, nhu cầu xây dựng một hệ sinh thái du lịch phù hợp với đặc điểm văn hóa, tôn giáo đặc thù của nhóm du khách này trở thành yêu cầu cấp thiết. Các địa phương, trong đó có tỉnh Quảng Ninh đã nhận thức rõ nhu cầu cần thiết phải thích ứng với tình hình và những đặc điểm văn hóa riêng biệt của nhóm du khách này. Điều này đòi hỏi phải xây dựng và phát triển loại hình du lịch thân thiện với người Hồi giáo, bao gồm các dịch vụ thiết yếu như: dịch vụ ăn uống đạt chuẩn, cơ sở lưu trú thân thiện, không gian cầu nguyện thuận tiện, cũng như đội ngũ nhân lực và cộng đồng địa phương cần được chú trọng đáp ứng tốt hơn nhu cầu của khách du lịch Hồi giáo.

Tuy nhiên, thực tế cho thấy, việc phát triển loại hình du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh hiện vẫn còn nhiều hạn chế và thách thức. Điều này đặt ra yêu cầu cần thiết phải nghiên cứu một cách có hệ thống về hiện trạng, tiềm năng, cũng như những thách thức và giải pháp trong việc phát triển loại hình du lịch này tại Quảng Ninh. Bài viết xem xét sự phát triển hiện tại và tiềm năng, cũng như những thách thức và giải pháp phát triển loại hình du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại tỉnh Quảng Ninh. Qua đó, bài viết không chỉ có ý nghĩa trong việc giúp Quảng Ninh khai thác hiệu quả thị trường đầy tiềm năng này mà còn góp phần định hướng chiến lược phát triển du lịch bền vững và toàn diện hơn, phù hợp với xu thế hội nhập và đa dạng hóa sản phẩm du lịch quốc tế.

2. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Bài viết sử dụng phương pháp nghiên cứu khoa học xã hội, trong đó tập trung vào phương pháp tổng hợp dữ liệu kết hợp phương pháp phỏng vấn. Dữ liệu được thu thập và phân tích từ các nguồn tài liệu thứ cấp như sách, bài tạp chí, báo cáo nghiên cứu công bố về du lịch thân thiện với người Hồi giáo trên thế giới và ở Việt Nam, đồng thời kết hợp với dữ liệu sơ cấp từ các câu hỏi phỏng vấn đối tượng nghiên cứu. Việc lựa chọn phương pháp phỏng vấn xuất phát từ vấn đề nghiên cứu cần thông tin của khách hàng Hồi giáo về thực trạng các dịch vụ du lịch đáp ứng tiêu chí thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh. Phương pháp nghiên cứu tổng hợp các tài liệu được công bố xuất bản nhằm giúp xác định rõ hơn định hướng cho vấn đề nghiên cứu. Ngoài ra, việc kết hợp hoạt động điền dã tại một số điểm nhà hàng, khách sạn ở Quảng Ninh có khách du lịch Hồi giáo đến tham quan, ăn uống, lưu trú cũng giúp đánh giá hiện trạng du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh hiện nay.

3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

3.1. Khái niệm và đặc điểm du lịch thân thiện với người Hồi giáo

Khái niệm du lịch thân thiện với người Hồi giáo (*Muslim-friendly tourism*) hay còn gọi là du lịch Halal (*Halal tourism*) là loại hình du lịch đáp ứng nhu cầu cụ thể của du khách Hồi giáo, có dịch vụ phù hợp với các nguyên tắc và nghi lễ Hồi giáo. Từ đó, du lịch thân thiện với người Hồi giáo được hiểu là tất cả các hành vi, sản phẩm, hoặc hoạt động được phép thực hiện hoặc sử dụng theo quy định của tôn giáo Hồi giáo.

Theo Bon & Hussain (2010), du lịch thân thiện với người Hồi giáo hay du lịch Halal có thể được xem như một phân nhánh của du lịch tôn giáo, vì nó gắn với lối sống của những tín đồ Hồi giáo là những người tuân thủ Luật Sharia trong sinh hoạt hàng ngày. Tuân thủ luật Sharia là điều kiện then chốt để một hoạt động hoặc dịch vụ được xem là loại hình du lịch thân thiện với người Hồi giáo. Do đó, du lịch thân thiện với người Hồi giáo là một hình

thức du lịch được thiết kế chuyên biệt để phục vụ cộng đồng Hồi giáo, trong đó các hoạt động, dịch vụ và không gian du lịch được tổ chức cho phù hợp với các nguyên tắc của Luật Sharia với sự hỗ trợ và tạo điều kiện từ phía các nhà cung cấp dịch vụ tại điểm đến. Mặc dù cộng đồng Hồi giáo trên phạm vi toàn cầu có sự đa dạng về chính trị, xã hội và lịch sử nhưng giá trị cốt lõi liên quan đến tính hợp pháp, được phép (*halal*) và bị cấm (*haram*) vẫn mang tính phổ quát. Chính vì vậy, việc phát triển du lịch thân thiện với người Hồi giáo không chỉ đòi hỏi sự am hiểu văn hóa, tôn giáo mà còn cần sự chuẩn hóa về dịch vụ nhằm đáp ứng các chuẩn mực đạo đức trong du lịch thân thiện với người Hồi giáo.

Huỳnh Thanh Tâm (2024) cho rằng việc áp dụng Luật Sharia trong các lĩnh vực du lịch mở ra tiềm năng phát triển phù hợp với nhu cầu tôn giáo và văn hóa của cộng đồng Hồi giáo toàn cầu. Để phục vụ loại hình du lịch thân thiện với người Hồi giáo cần xây dựng hệ thống chứng nhận Halal dựa trên việc tuân thủ các yêu cầu của Luật Sharia. Ngoài ra, việc chủ động tham gia vào thị trường loại hình du lịch này bằng cách phát triển các dịch vụ hiếu khách cao cấp nhằm hỗ trợ du khách Hồi giáo thực hành tôn giáo một cách thuận tiện trong quá trình di chuyển. Du lịch thân thiện với người Hồi giáo là mô hình du lịch hướng đến việc tạo ra trải nghiệm du lịch an toàn, thoải mái và phù hợp với niềm tin văn hóa – tôn giáo của du khách Hồi giáo, đồng thời vẫn mở rộng tiếp cận tới các đối tượng khách du lịch không theo đạo Hồi. Các cơ sở dịch vụ của du lịch thân thiện với người Hồi giáo cần cung cấp các tiện ích như không gian thờ phụng riêng biệt, trang bị thảm cầu nguyện, khăn choàng, khu vực rửa mặt tách biệt cho nam và nữ, nhà hàng chuẩn Halal không sử dụng thịt lợn hay đồ uống có cồn, cùng với phong cách phục vụ thân thiện, tôn trọng niềm tin tôn giáo.

Tóm lại, du lịch thân thiện với người Hồi giáo hay mô hình du lịch Halal đề cập đến việc cung cấp các sản phẩm và dịch vụ du lịch phù hợp với nhu cầu đặc thù của du khách Hồi giáo, đặc biệt là trong việc đảm bảo điều kiện thuận lợi cho thực hành tôn

giáo và tuân thủ chế độ ăn uống theo quy định của giáo lý Hồi giáo. Loại hình du lịch này tuân thủ các giá trị và nguyên tắc của đạo Hồi, tạo điều kiện cho người Hồi giáo tham gia vào các hoạt động hiện đại mà không vi phạm các quy chuẩn đạo đức và luật pháp tôn giáo (Võ Thục Oanh, 2023). Để phù hợp với thực tiễn Việt Nam, bài viết sử dụng khái niệm du lịch thân thiện với người Hồi giáo. Khái niệm này nhấn mạnh đến những tiêu chuẩn thân thiện trong dịch vụ, góp phần tạo nên ấn tượng tích cực, từ đó khuyến khích khách du lịch Hồi giáo quay trở lại và chia sẻ trải nghiệm với cộng đồng, góp phần đưa tỉnh Quảng Ninh nói riêng, Việt Nam nói chung trở thành một điểm đến trong bản đồ du lịch thân thiện với người Hồi giáo toàn cầu.

Ngoài việc bắt nguồn từ mong muốn khám phá thế giới, du lịch thân thiện với người Hồi giáo còn bắt nguồn từ niềm tin tâm linh của du khách khi có những trải nghiệm du lịch được gắn liền với vẻ đẹp tự nhiên vốn được xem là minh chứng cho sự vĩ đại của Allah và nhận thức về bản thân trước công trình tạo hóa thiêng liêng.

Theo Luật Shariah, người Hồi giáo phải tuân thủ các quy định nghiêm ngặt liên quan đến lối sống như quy tắc ăn uống và hành vi ứng xử (Nguyễn Mạnh Cường, 2010). Về ẩm thực, các quy định cấm tiêu thụ các sản phẩm có cồn, thịt động vật chết tự nhiên và các loại thịt không được giết mổ đúng nghi lễ Hồi giáo (*zabiha*). Về hành vi xã hội, luật Hồi giáo yêu cầu sự kín đáo trong cách ăn mặc và cư xử của cả nam giới lẫn nữ giới đều phải che toàn thân bằng trang phục kín đáo.

Trên cơ sở đó, các cơ sở lưu trú và dịch vụ du lịch muốn phục vụ thị trường khách du lịch Hồi giáo cần điều chỉnh các yếu tố hoạt động để phù hợp với chuẩn mực Hồi giáo. Ví dụ, khách sạn theo định hướng thân thiện với người Hồi giáo cần xây dựng quy định về trang phục cho nhân viên, nhằm đảm bảo sự kín đáo và tôn trọng quan niệm về đạo đức Hồi giáo. Đồng thời, các khách sạn cần bố trí không gian cầu nguyện riêng biệt như phòng cầu nguyện ở sảnh hoặc tại các tầng khác nhau cũng như đảm bảo phục vụ thực phẩm

thân thiện với người Hồi giáo được giết mổ đúng nghi thức nhân danh Allah. Ngoài ra, trong mỗi phòng nghỉ cần tuân thủ các yếu tố như: không có các sản phẩm có cồn, được trang bị thảm cầu nguyện, quyển Kinh Qur'an và xác định hướng Qibla (hướng về Kaaba ở Mecca). Những điều chỉnh này không chỉ thể hiện sự tôn trọng văn hóa tôn giáo mà còn góp phần nâng cao trải nghiệm du lịch cho du khách Hồi giáo. Để đảm bảo tuân thủ đúng các chuẩn mực Shariah, nhiều khách sạn dành cho du khách Hồi giáo cần ưu tiên tuyển dụng nhân viên là người Hồi giáo để hiểu rõ các nghi lễ và giá trị tôn giáo cần được thực thi của nhóm du khách này.

Hiện nay, một số cơ sở lưu trú đã thực hiện tuân thủ các thực hành phù hợp với quy định của đạo Hồi đáp ứng theo chứng nhận Halal (Chứng nhận Halal là chứng nhận xác nhận rằng các sản phẩm và dịch vụ hướng đến người Hồi giáo đáp ứng các yêu cầu của luật Hồi giáo và do đó phù hợp để tiêu dùng ở cả các quốc gia đa số theo đạo Hồi và ở các nước có nhiều nhóm dân số theo đạo Hồi). Tuy nhiên, bên cạnh đó, có các cơ sở lưu trú đã lựa chọn không theo chứng nhận Halal do những yêu cầu khắt khe của nó và những hệ quả mà việc đạt được chứng nhận có thể kéo theo. Các khách sạn không xác định đối tượng phục vụ chính là du khách Hồi giáo hoặc lo ngại rằng việc thay đổi theo tiêu chuẩn thân thiện với người Hồi giáo sẽ làm giảm sức hấp dẫn đối với du khách phương Tây không theo đạo Hồi. Tuy vậy, những cơ sở này có khả năng thu hút khách Hồi giáo thông qua việc tuân thủ một số quy định mang tính tôn trọng Đạo Hồi như cải tạo về cơ sở hạ tầng, xây dựng phòng cầu nguyện riêng biệt trong khuôn viên, điều chỉnh thực đơn để loại bỏ các sản phẩm không thân thiện với người Hồi giáo, hạn chế việc phục vụ đồ uống có cồn và xem xét lại các hình thức giải trí có thể bị coi là không phù hợp theo quan điểm Hồi giáo. Ví dụ, không đặt các sản phẩm có cồn trong phòng dành cho khách Hồi giáo, mặc dù những hành động mang tính biểu tượng này không đầy đủ về mặt nghi lễ nhưng vẫn cần thiết để tạo thiện cảm và đáp ứng nhu cầu tối thiểu của du khách Hồi giáo.

Sức hấp dẫn của điểm đến du lịch thân thiện với người Hồi giáo được bắt nguồn từ cảm giác an toàn về mặt văn hóa và tôn giáo mà du khách có thể cảm nhận được trong môi trường xã hội tuân thủ nghiêm ngặt các quy định của Hồi giáo, bao gồm chế độ ăn uống, quy tắc trang phục và các thực hành nghi lễ tôn giáo. Đối với nhiều tín đồ Hồi giáo, việc được sinh hoạt và du lịch trong một không gian tương thích với các giá trị tín ngưỡng cá nhân đóng vai trò then chốt trong việc hình thành trải nghiệm du lịch tích cực và trọn vẹn.

Đối với những điểm đến gặp nhiều trở ngại về nhận thức và cơ sở hạ tầng trong việc cung cấp các dịch vụ và môi trường phù hợp với nguyên tắc thân thiện với người Hồi giáo, cần có năng lực thể chế và sự sẵn sàng thích ứng với sự đa dạng văn hóa và đặc biệt là khả năng tiếp nhận các giá trị tôn giáo khác biệt. Qua đó, việc xây dựng môi trường thân thiện với du khách Hồi giáo hoàn toàn có thể thực hiện được.

Phạm vi của du lịch Hồi giáo có thể được định hình thông qua hai nguyên tắc cơ bản: *tawhid* (niềm tin tuyệt đối và duy nhất của Thượng đế) và *shari'a* (Luật Hồi giáo). Trong đó, nguyên tắc *tawhid* được áp dụng ở cấp độ tín ngưỡng và tư tưởng, còn *shari'a* chi phối hệ thống giá trị và thực hành đạo đức trong đời sống. Hai nguyên tắc trong du lịch thân thiện với người Hồi giáo đã đóng vai trò quan trọng để mở rộng phạm vi và thúc đẩy sự công nhận toàn cầu đối với loại hình du lịch Hồi giáo. Ngoài ra, yếu tố quan trọng trong thu hút khách du lịch là lòng hiếu khách. Hiếu khách xét từ góc độ văn hóa và tôn giáo là cách thức mà một cộng đồng tiếp đón và đối xử với du khách. Trong bối cảnh hiện đại, hiếu khách đã trở thành một tiêu chí thân thiện vượt ra khỏi khái niệm truyền thống về cung cấp chỗ ở và mở rộng sang các mô hình như tàu du lịch và khu nghỉ dưỡng cao cấp. Chất lượng dịch vụ và hình thức hiếu khách ngày càng trở thành yếu tố trung tâm trong trải nghiệm của du khách. Các cơ sở lưu trú và dịch vụ thường xây dựng thương hiệu dựa trên những giá trị cốt lõi, môi trường hoạt động và phương thức vận hành riêng. Hầu hết các tổ chức trong ngành du lịch và khách sạn quốc tế hiện nay

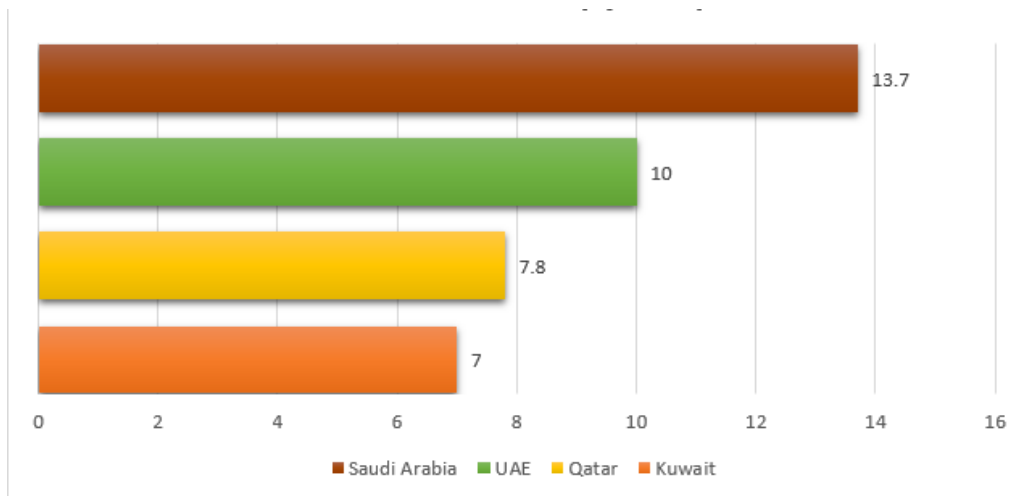
đều đã và đang tiếp thu, vận dụng những triết lý này trong quá trình cung cấp dịch vụ. Tuy nhiên, quan niệm về hiếu khách trong Hồi giáo được định hướng bởi *hadith* của nhà tiên tri Muhammad với trọng tâm là nghĩa vụ tôn trọng và phục vụ khách bằng lòng thành. Dựa trên nền tảng này, các khách sạn theo tiêu chuẩn du lịch thân thiện với người Hồi giáo có thể định vị và xây dựng hình ảnh thương hiệu riêng bằng cách tích hợp các giá trị đạo đức và chuẩn mực Hồi giáo vào hệ thống dịch vụ. Nhận thức được cách tiếp cận này tạo nên sự khác biệt để tạo lợi thế cạnh tranh cho các cơ sở lưu trú tại thế giới Hồi giáo.

Tóm lại, du lịch thân thiện với người Hồi giáo không chỉ là một loại hình du lịch đặc thù mà còn là một chiến lược tái cấu trúc ngành dịch vụ lưu trú và khách sạn, nhằm phục vụ tốt hơn nhu cầu của thị trường Hồi giáo. Từ đó, có thể thấy, xu thế du lịch thân thiện với người Hồi giáo đang dần khẳng định vị thế trong bối cảnh du lịch toàn cầu và được kỳ

vọng sẽ tiếp tục tăng trưởng mạnh trong tương lai. Các điểm đến du lịch cần nhận thức rõ xu hướng này và triển khai các chính sách thân thiện với du khách Hồi giáo, từ việc cung cấp thực phẩm thân thiện với người Hồi giáo, không gian sinh hoạt phù hợp đến phong cách phục vụ mang tính tôn trọng tôn giáo. Những điều chỉnh này không chỉ nhằm phục vụ nhu cầu văn hóa, tôn giáo mà còn mang lại lợi ích kinh tế cho doanh nghiệp.

3.2. Hiện trạng phát triển du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh

Hiện nay, thị trường du khách Hồi giáo có nhiều tiềm năng đối với du lịch Việt Nam nói chung, tỉnh Quảng Ninh nói riêng. Theo dự báo đến năm 2028, ước khoảng 230 triệu lượt khách du lịch Hồi giáo sẽ đi du lịch ra nước ngoài, chi tiêu lên tới 225 tỉ USD (Võ Thục Oanh, 2023). Sự gia tăng của thị trường du khách Hồi giáo thể hiện trong bảng thống kê như sau:

(Nguồn: DinarStandard, 2023)

Hình 1. Các quốc gia Đạo Hồi chi tiêu cho du lịch nhiều nhất năm 2022 (Đơn vị: tỉ USD)

Trên cơ sở đó, tỉnh Quảng Ninh đã triển khai nhiều chiến lược hiệu quả nhằm thu hút khách du lịch quốc tế, trong đó có khách du lịch Hồi giáo. Tỉnh đã áp dụng các chính sách hỗ trợ và tiếp tục triển khai các dự án du lịch thân thiện với người Hồi giáo. Những chính sách này được xem là một phần trong chiến lược nhằm mở rộng thị trường với nhóm du khách Hồi giáo.

Quảng Ninh sở hữu nhiều yếu tố hấp dẫn đối với du khách Hồi giáo, bao gồm cảnh quan thiên nhiên và bản sắc văn hóa đặc trưng các tộc người đang sinh sống tại đây. Sự hấp dẫn của điểm đến đã thu hút sự tò mò thích thú của các đoàn du khách người Hồi giáo. Theo chia sẻ của một hướng dẫn viên du lịch cho đoàn khách du lịch Hồi giáo Ấn Độ gồm 28 thành viên: “Du khách rất phần

khích bởi sự hiếu khách, thân thiện của người dân Quảng Ninh, chất lượng dịch vụ du thuyền 5 sao thăm vịnh Hạ Long đặc biệt nhận được đánh giá sự hài lòng vì phù hợp và đáp ứng nhu cầu sẵn sàng chỉ tiêu cho du lịch ở mức cao của họ” (Anh N., 27 tuổi). Theo báo cáo của Sở Du lịch Quảng Ninh (2023), trong 7 tháng đầu năm 2023, Quảng Ninh đã đón 10,8 triệu lượt và hoàn thành mục tiêu đón hơn 15 triệu lượt khách trong năm 2023. Sự phát triển này phản ánh xu hướng gia tăng nhu cầu từ cộng đồng người Hồi giáo lựa chọn điểm đến là Quảng Ninh.

Dựa trên cơ sở tiềm năng to lớn từ thị trường du lịch Hồi giáo, Quảng Ninh đã tiếp cận nhóm du khách Hồi giáo thông qua việc phát triển các sản phẩm và dịch vụ phù hợp với yêu cầu của du lịch thân thiện với người Hồi giáo. Quảng Ninh là địa phương đầu tiên ký kết hợp tác với Trung tâm chứng nhận phù hợp (QUACERT – trực thuộc Ủy ban Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng, Bộ Khoa học và Công nghệ) về triển khai tiêu chuẩn Halal trong du lịch. Để đáp ứng nhu cầu ngày càng đa dạng của du khách Hồi giáo, Quảng Ninh không chỉ cung cấp các dịch vụ đặc thù như thực phẩm đạt chuẩn Halal, không gian cầu nguyện, mà còn chú trọng nâng cấp cơ sở vật chất và hạ tầng du lịch. Điều này bao gồm việc cải thiện hệ thống lưu trú thân thiện với người Hồi giáo và bảo đảm khả năng tiếp cận các tiện ích tôn giáo trong không gian công cộng. Việc đẩy mạnh xúc tiến thị trường du khách Hồi giáo không chỉ góp phần phát triển ngành du lịch mà còn thực hiện Đề án “Tăng cường hợp tác quốc tế để xây dựng và phát triển ngành Halal Việt Nam đến năm 2030” của Thủ tướng Chính phủ ban hành ngày 14/02/2023 tại Quyết định số 10/QĐ-TTg. Những chính sách và nỗ lực này đã khẳng định mục tiêu của Quảng Ninh trong việc trở thành một điểm đến hấp dẫn và bền vững cho du khách Hồi giáo trên toàn cầu. Hiện nay, các tiêu chí cốt lõi trong loại hình du lịch thân thiện với người Hồi giáo đã được tỉnh Quảng Ninh chú trọng nhằm đáp ứng nhu cầu thị trường nhóm du khách này, cụ thể như sau:

Về tiêu chí thực phẩm: Một trong những thách thức lớn mà du khách Hồi giáo thường gặp phải khi đến Quảng Ninh là sự khó khăn để lựa chọn thực phẩm đạt tiêu chí thân thiện với người Hồi giáo. Yosof & Shutto (2014) đã chỉ ra rằng rào cản ngôn ngữ là một vấn đề đáng kể, khiến nhiều du khách Hồi giáo gặp khó khăn trong việc xác định các sản phẩm thực phẩm phù hợp với quy định tôn giáo. Nếu như trước đây khi đến Quảng Ninh, nhiều du khách Hồi giáo phải mang theo thực phẩm từ quê nhà thì trong những năm gần đây, Quảng Ninh đã có những cải thiện về các nhà hàng phục vụ thực phẩm thân thiện với người Hồi giáo như nhà hàng San Hô Đỏ Hạ Long (Red Coral Halong Halal), nhà hàng Indian Master Food, nhà hàng Srirembau Restaurant, nhà hàng Vanakam Indian Family Restaurant,... Nhờ đó, hiện nay, du khách Hồi giáo có thể có những tìm kiếm lựa chọn thực phẩm đáp ứng tiêu chuẩn tôn giáo trong hành trình khám phá Quảng Ninh.

Về tiêu chí không gian hành lễ: Trong nhiều trường hợp, du khách Hồi giáo do không thể xác định được địa điểm cầu nguyện phù hợp trên đường đi, họ buộc phải đợi đến khi quay trở lại khách sạn mới có thể thực hiện nghi lễ tôn giáo. Tuy nhiên, tình hình này đang dần được cải thiện. Những cố gắng nỗ lực này cho thấy Quảng Ninh đang từng bước xây dựng hình ảnh một điểm đến thân thiện hơn với cộng đồng Hồi giáo, góp phần thúc đẩy sự phát triển của du lịch thân thiện với người Hồi giáo trong bối cảnh toàn cầu hóa.

Về tiêu chí cơ sở lưu trú: Phát triển dịch vụ lưu trú thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh là một nhiệm vụ trọng tâm trong dịch vụ du lịch thân thiện với người Hồi giáo. Trong quá trình di chuyển, nhu cầu về một nơi nghỉ ngơi thoải mái và phù hợp với tôn giáo là một yếu tố thiết yếu đối với khách du lịch Hồi giáo. Nhận thức được điều này, một số khách sạn tại Quảng Ninh đã tích cực phát triển các dịch vụ thân thiện với người Hồi giáo nhằm đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng từ phân khúc thị trường này. Các cơ sở lưu trú hiện cung cấp nhiều tiện nghi phù hợp với

quy định của Hồi giáo như: thực đơn đồ ăn, khu vực cầu nguyện, dụng cụ hành lễ (thảm và trang phục cầu nguyện), cùng các chỉ dẫn về hướng Qibla hướng về Thánh địa Mecca,... Ví dụ, khách sạn Delasea, để đón du khách Hồi giáo, đã mời các chuyên gia đào tạo đội ngũ nhân viên phục vụ theo phong cách, văn hóa của người Hồi giáo. Ngoài ra, cơ sở lưu trú này còn bố trí cầu thang riêng, một số tầng riêng, nhà hàng riêng, đầu bếp riêng để đáp ứng đầy đủ nhu cầu của du khách Hồi giáo.

Tóm lại, hiện nay xu hướng gia tăng số lượng khách du lịch Hồi giáo đến Quảng Ninh không chỉ thúc đẩy việc nâng cao chất lượng dịch vụ lưu trú, mà còn mở ra cơ hội phát triển kinh tế đáng kể cho các doanh nghiệp lễ hành thông qua việc khai thác thị trường du lịch thân thiện với người Hồi giáo đang phát triển mạnh mẽ.

3.3. Một số đề xuất giải pháp phát triển du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh

Dựa trên các nội dung đã trình bày, một số khuyến nghị được đề xuất cho các nhà hoạch định chính sách và các bên liên quan trong ngành du lịch nói chung, phân khúc du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh nói riêng như sau:

Thứ nhất, bảo đảm cơ sở vật chất phù hợp với tiêu chuẩn thân thiện với người Hồi giáo. Để phát triển du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh, việc đảm bảo cơ sở vật chất đáp ứng được tiêu chí Halal là yếu tố then chốt. Các cơ sở lưu trú và nhà hàng cần được chứng nhận bởi tổ chức uy tín (như Tổ chức Halal Việt Nam hoặc JAKIM Malaysia), đồng thời thiết kế không gian tôn giáo với phòng cầu nguyện riêng, kinh Qur'an, mũi tên chỉ hướng Mecca và đồng hồ thông báo giờ lễ. Khu chế biến thực phẩm cần tách biệt và tuân thủ chính sách “không rượu” tại minibar và thay thế bằng đồ uống đặc sản địa phương (trà sen, nước mía) nhằm tạo không gian thân thiện với du khách Hồi giáo. Quảng Ninh có thể khai thác phát triển mô hình ở tại nhà người dân (homestay) gắn với việc đáp ứng các tiêu chí thân thiện với người

Hồi giáo, đồng thời kết hợp trải nghiệm văn hóa truyền thống (dệt thổ cẩm, ẩm thực) tại địa phương.

Chính quyền cần hỗ trợ doanh nghiệp qua việc ưu đãi thuế, gắn biển “Điểm đến thân thiện với người Hồi giáo” và quảng bá dịch vụ đặc trưng như villa cao cấp tại Hạ Long với thực đơn hải sản, hay tour làng chài dùng bữa trên thuyền gắn tiêu chí thân thiện với người Hồi giáo. Những giải pháp này không chỉ đáp ứng nhu cầu trải nghiệm văn hóa địa phương mà còn biến Quảng Ninh thành điểm đến hấp dẫn, nơi du khách Hồi giáo vừa khám phá di sản của địa phương vừa yên tâm trải nghiệm dịch vụ chất lượng.

Thứ hai, triển khai chương trình khách hàng thân thiết dành riêng cho du lịch thân thiện với người Hồi giáo. Việc triển khai chương trình khách hàng thân thiết cần kết hợp với việc hợp tác cùng các hiệp hội Hồi giáo để xây dựng tiêu chuẩn thân thiện với người Hồi giáo và đào tạo nhân viên am hiểu văn hóa tôn giáo. Các ưu đãi như tích điểm đổi thưởng, gói dịch vụ trọn gói, cùng dịch vụ cá nhân hóa (phòng cầu nguyện, thực đơn đa vùng) sẽ là yếu tố thu hút du khách Hồi giáo. Đồng thời, tỉnh Quảng Ninh cần phát triển sản phẩm độc đáo như festival ẩm thực gắn tiêu chí Halal, quảng bá du lịch thân thiện với người Hồi giáo qua tiếp thị kỹ thuật số đa ngôn ngữ,...; hỗ trợ từ chính quyền về hạ tầng như xây dựng các ứng dụng du lịch thân thiện với người Hồi giáo, mạng lưới nhà hàng và cơ chế ưu đãi sẽ tạo nền tảng để Quảng Ninh trở thành điểm đến đa văn hóa và tôn trọng đa dạng tín ngưỡng.

Thứ ba, đào tạo và phát triển nguồn nhân lực. Để phát triển nguồn nhân lực phục vụ du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh, cần xây dựng chương trình đào tạo chuyên sâu, kết hợp lý thuyết và thực hành. Trước hết, hợp tác với chuyên gia Hồi giáo (tổ chức chứng nhận Halal Việt Nam, cộng đồng người Chăm địa phương) để thiết kế nội dung về Luật Sharia, quy tắc ẩm thực thân thiện với người Hồi giáo và quy tắc ứng xử phù hợp với văn hóa tín ngưỡng người Hồi giáo như tránh phục vụ thịt lợn và rượu. Các

khóa học nên tích hợp tình huống thực tế về mô phỏng cách chế biến, bảo quản thực phẩm riêng biệt, hay bố trí không gian cầu nguyện. Nhân viên hoàn thành khóa học được cấp chứng chỉ nghiệp vụ, tạo niềm tin cho du khách người Hồi giáo. Đồng thời, đào tạo đa văn hóa giúp nhân viên hiểu phong tục văn hóa của du khách Hồi giáo như ngôn ngữ, trang phục và nghi lễ. Tại Quảng Ninh, có thể tận dụng cộng đồng người Chăm ở Móng Cái để tổ chức thực hành trực quan, số hóa tài liệu qua ứng dụng học tập, hoặc phối hợp với Trường Đại học Hạ Long (trường với lĩnh vực đào tạo mũi nhọn là du lịch) mở chuyên ngành đào tạo du lịch thân thiện với người Hồi giáo. Việc đào tạo nguồn nhân lực chuyên sâu giúp giảm thiểu rủi ro về những vi phạm văn hóa tín ngưỡng, nâng cao trải nghiệm cho du khách Hồi giáo. Từ đó, đưa Quảng Ninh thành điểm đến hàng đầu thân thiện với người Hồi giáo.

4. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, loại hình du lịch thân thiện với người Hồi giáo đang nổi lên như một phân ngành tiềm năng, không chỉ trong phạm vi các quốc gia Hồi giáo mà còn tại nhiều khu vực khác, trong đó có Việt Nam. Với vai trò vừa là một chiến lược văn hóa thích ứng, vừa là công cụ thúc đẩy phát triển kinh tế, mô hình này đã và đang nhận được sự quan tâm đáng kể từ các nhà hoạch định chính sách cũng như cộng đồng doanh nghiệp. Tỉnh Quảng Ninh cho thấy sự thích ứng và linh hoạt trong việc tiếp cận phân khúc du lịch này thông qua việc xây dựng các tiêu chuẩn phù hợp với nhu cầu tín ngưỡng của nhóm du khách Hồi giáo. Những nỗ lực này không chỉ góp phần mở rộng thị trường khách du lịch quốc tế mà còn khẳng định khả năng thích ứng linh hoạt của ngành du lịch Quảng Ninh trong việc tiếp nhận và thực hành các mô hình du lịch đặc thù về văn hóa tín ngưỡng tôn giáo. Trong tương lai, nếu được đầu tư bài bản và có sự phối hợp hiệu quả giữa các bên liên quan, du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh có thể trở thành một hướng đi chiến lược, góp phần đa dạng hóa sản phẩm du lịch và nâng

cao vị thế của Quảng Ninh trên bản đồ du lịch thân thiện với người Hồi giáo trong khu vực và toàn cầu.

Bài viết cung cấp thông tin tổng quan về thực trạng và tiềm năng phát triển phân khúc thị trường du lịch thân thiện với người Hồi giáo tại Quảng Ninh. Tuy nhiên, vẫn còn nhiều khoảng trống nghiên cứu cần được phát triển tiếp tục trong các công trình tiếp theo, đặc biệt là về các yếu tố thúc đẩy hoặc cản trở sự phát triển của du lịch thân thiện với người Hồi giáo, vì vậy, cần tiếp tục mở rộng các nghiên cứu chuyên sâu hơn trong lĩnh vực này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bon, M., & Hussain, M. (2010). Tourism in the Muslim world. In Scott, N., (Eds), *Bridging tourism theory and practice* (pp.47–59). United Kingdom: Emerald Group Publishing.
- DinarStandard. (2023). State of the global Islamic economy report 2022/2023. Truy cập ngày 05/05/2025, từ <https://www.dinarstandard.com/post/state-of-the-global-islamic-economy-report-2023>
- Huỳnh Thanh Tâm. (2024). Phát triển thị trường Halal tại Việt Nam dưới góc độ quản lý nhà nước. *Tạp chí Nghiên cứu Dân tộc*, 2(13), 138–142.
- Nguyễn Mạnh Cường. (2010). *Văn hóa – Lối sống của những người theo Hồi giáo*. Hà Nội: Nxb Văn hóa Thông tin.
- Sở Du lịch Quảng Ninh. (2023). Quảng Ninh đón đoàn khách du lịch Hồi giáo đến từ Ấn Độ. Truy cập ngày 10/05/2025, từ <https://vietnamtourism.gov.vn/post/51936>
- Võ Thục Oanh. (2023). Tiêu chuẩn Halal và lưu ý khi phục vụ khách du lịch Đạo Hồi. *Tạp san Thông tin – Khoa học*, 2, 71–78.
- Yosof, S., & Shutto, N., (2014). The Development of Halal Food Market in Japan: An Exploratory Study. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 121, 253–261. DOI: 10.1016/j.sbspro.2014.01.1126

